

Den vitenskapelige revolusjon

Nicolaus Kopernikus 1473-1543

Francis Bacon 1561-1626

Gallileo Gallilei 1564-1642

Johannes Kepler 1571-1630

Thomas Hobbes 1588-1679

Descartes 1596-1650

Newton 1642-1727

Det moderne verdensbildet

Viten: Gresk theoria-begrep, middelalderske tradisjon → instrumentell (nyttig) fornuft.

Vitenskapelig metode: Deduktiv → eksperimentell, hypotetisk-deduktiv, matematisk.

Astronomi: Ptolemaio's geosentrisme → heliosentrisme.

Fysikk: Aristoteliske fysikk basert på form og formål → mekanistisk fysikk.

Erkjennelsesteori: Abstrahere ut formene → mennesket som bevisst subjekt, naturen som analyserbart objekt.

Viten

Gresk theoria-begrep, middelalderske tradisjon → instrumentell (nyttig) fornuft.

- Bacon: Instrumentell sannhet. Kritikk av tradisjonen.
- Kopernikus: Astronomi hellig vitenskap
- Kepler: Mysterium og fornuft
- Gallilei: Verden som Guds matematiske bok. Praktisk mekanikk. Brudd med Aristoteles' former og årsaker. Konflikt med kirka.
- Descartes. Kritikk av tradisjonen. Viten som sikkert fundert system.
- Newton: Praktisk instrumentell vitenskap

Vitenskapelig metode

Deduktiv → eksperimentell, hypotetisk-deduktiv, matematisk.

Kopernikus: Lite observasjoner, harmonisk-estetisk sannhetskriterium

Bacon: Induktiv empirisme

Kepler: Matematiske lover, observasjon

Gallilei: Beskrive matematisk, observasjon og eksperiment

Descartes: Analytisk - syntetisk.

Newton: Hypotetisk-deduktiv framgangsmåte

Astronomi

Ptolemeiske geosentrisme → *heliosentrisme*.

Kopernikus: Solen i sentrum

Gallilei: Observasjoner som støtter heliosentrismen

Kepler: Elipser, flatehastigheter, omløpstid

Newton: Universell gravitasjon, forklarer Keplers elipsebaner

Fysikk

Aristoteliske fysikk basert på form og formål → *mekanistisk* fysikk.

Kopernikus: Aristotelisk fysikk

Kepler: Brudd med tosværesystemet, magnetisk kraft

Gallilei: Sirkulær treghet, dekomponering av krefter, atomist

Descartes: Treghetsprinsippet, plenist, mekanistisk modell

Newton: Gravitasjonskraften, matematisk formulerte bevegelseslover som gav eksakte predikasjoner, dynamisk atomist, fjernkrefter

Erkjennelsesteori

Abstrahere ut formene → mennesket som bevisst subjekt,
naturen som analyserbart objekt.

Gallilei: Primære og Sekundære sansekvaliteter

Descartes: Ideene i bevisstheten.

Viten er makt

I dag behersker vi naturen i tankene, og er underkastet dens tvang. - Men hvis vi lot oss lede av den i våre oppfinnelser, ville vi byde over den i praksis.

(Francis Bacon 1561-1626)

Nicolaus Kopernikus 1473-1543

Viten: Astronomi hellig vitenskap,

Metode: Lite observasjoner, harmonisk-estetisk
sannhetskriterium

Astronomi: Solen i sentrum

Fysikk: Aristotelisk fysikk, men jorda selv et himmellegeme

Francis Bacon 1561-1626

Viten er makt

I dag behersker vi naturen i tankene, og er underkastet dens tvang. - Men hvis vi lot oss lede av den i våre oppfinnelser, ville vi byde over den i praksis.

(Francis Bacon 1561-1626)

Viten: Instrumentell sannhet. Kritikk av tradisjonen.

Metode: Induktiv systematisk empirisme, korsveieeksperiment

Erkjennelsesteori: Systematisk empirisme, idol-læra
(fordommer)

Gallileo Gallilei 1564-1642

Viten: Verden som Guds matematiske bok. Praktisk mekanikk.
Konflikt med kirka.

Metode: Beskrive matematisk, ikke forklare. Observasjon og eksperiment.

Astronomi: Observasjoner som støtter heliosentrismen

Fysikk: bevegelseslære, sirkulær treghet, dekomponering av krefter, atomist, et homogent rom, brudd med Aristoteles' former og årsaker.

Erkjennelse: Primære og Sekundære sansekvaliteter

Filosofien er skrevet i denne store boken, universet, som ligger åpne for våre øyne. Men boken kan ikke leses dersom man ikke først lærer å forstå språket og lese de bokstavene det består av. Den er skrevet i matematikkens språk, og bokstavene er trekanter, sirkler og andre geometriske figurer, og uten disse er det menneskelig umulig å forstå et ord av den: uten disse vandrer man rundt i en mørk labyrint. (Gallileo Gallilei)

Johannes Kepler 1571-1630

Viten: Nyplatonsk mysterium og matematisk fornuft

Metode: Matematiske lover, observasjon. Hypoteser som testes.

Astronomi: Elipser, flatehastigheter, omløpstid

Fysikk: Brudd med tosværesystemet, magnetisk kraft.

Forklare bevegelse

Newton 1642-1727

Viten: Praktisk instrumentell vitenskap

Metode: Optics: eksperimentell/induktiv, Principia: rasjonalistisk/deduktiv. Teste med forutsigelser. (Hypotetisk-deduktiv)

Astronomi: Universell gravitasjon, forklarer Keplers elipsebaner

Fysikk: Matematisk formulerte bevegelseslover som ga eksakte predikasjoner, treghet, kraft, gravitasjonskraften, dynamisk atomist.

Den universelle gravitasjonsloven

Ethvert legeme trekkes på et annet legeme med en kraft som er proporsjonal med massen til hver av dem, og omvendt proporsjonal med kvadratet av avstanden mellom dem. $K = G \frac{m \times M}{r^2}$

G = den universelle gravitasjonskonstanten.

Newton's bevegelseslover

1. Alle legemer vil fortsette i en tilstand av ro eller jevn rettlinjet bevegelse med mindre de blir påvirket av krefter som søker å forandre tilstanden deres
2. Forandringen av bevegelsen er proporsjonal med den virkende kraften og foregår i kraftens retning. ($K = m \times a$)
(Egentlig differensialligning.)
3. Enhver virkning har en motkraft som er like stor og motsatt rettet.

Descartes 1596-1650

Kritikk av tradisjonen. Viten som sikkert fundert system.

Analytisk - syntetisk.

Treghetsprinsippet , plenist, mekanistisk modell

Ideene i bevisstheten